

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Andreae Alciati Emblemata

Alciati, Andrea

Patavii, 1661

Clavdii minois epistola priorum editionum

[urn:nbn:de:bsz:31-127360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-127360)

CLAVDII MINOIS
EPISTOLA

priorum editionum.

PROTOGENEM pictorem sua ætate nobilem, tam improbo fuisse studio, tamq; indefessa pingendi cura diligentiaque, memoriæ proditum est, vt Apelli parem in omnibus futurum dicerent, si manum de tabula tollere potuisset: adeo vtile in omni vitæ humanæ instituto vulgatum illud, *ἡδὴ τὸ πᾶν*, vt Iocratea in compositione cura diligentior à pierisque reprehendatur. Quod ideo à me dictum volo, amice Lector, vt planam tibi faciam, quis meæ commentationis in hæc Emblemata modus à me sit adhibitus: in quo nimirum e multis, quæ faciliè cogere cirra negotium poteram, ea duntaxat in suos locos contuli, quæ ad rem præsentem magis accommodata viderentur. In quo malui breuius omnia persequi, & leuiter attingere, quæ nemini esse ignota suspicabar, quàm quasi *παρρησια*, perque locos communes identidem exspatiari. Sed ne te pluribus morer, non erit alienum, si re ab ovo ducta, quod aiunt, huius meæ lucubrationis consilium explicem, vt eadem via compertum habeas, quid quantumque in literis contenderim, quosq; labores hæctenus incredibili facultatum penè omnium inopia laborans, in ipsis pueritiæ meæ rudimentis sum perpeffus, Quo tempore cum sperarem me liberatum iri difficultatibus, & penè dicam, miserijs, quibus exerceri & interdum obrui pupillus solet omni parentum ope destitutus, manendum quasi aliqua in vigilia mihi statuebam, neque animum ita deijciebam, vt à liberalium artium studio penitus auocaret: tametsi neq; fortuna, neq; alia melior occasio hunc mihi fructum, quem Dei beneficio videor consecutus, haudquaquam polliceri videretur. Nam me (anno ætatis duodecimo) perseptennium fermè ad inferiores relegatum scholas, & notis, quibus me expedire non nisi ferò admodum potui, detentum constrinxit inimica & certè molesta fortis conditio, quæ studia mea nescio quo veterno quasi sopita & fermè extincta reddidit. Quibus tamen in ærumnis sic animus occalluit, vt septem anni citius elapsi sint, quàm meum me otium tam malè collocasse senserim. Quæ quanquam vera sint, tamen cum exantlatos à me labores in memoriam reuoco, est certè quod summo & præpotenti Deo immortales habeam gratias, qui me hoc veluti gyro includi primùm voluerit: atq; me, quanquam ea ætate nimium rudem, nec dum satis confirmatum, prouinciam suscipere concessit, ad quam partim ætatis imbecillitate, partim etiam ingenioli modulo ac captu omnino eram ineptus. Postquam enim linguæ Latinæ & Græcæ, Mathematicæ & Philosophiæ Peripateticæ rudimen-

ta delibassem, earumq; disciplinarum cognitionem aliquam certè mediocrè percepissem in palæstra viri literatissimi L. Bæzæ, Hispani hominis (cuius in Logicis & Arithmeticis commentationes in lucem editæ à doctis commendantur) opportunitatem aliquam sum nactus ea omnia recoquendi sedulius, quæ per triennium & eo plus in Philolophico studio primùm hauseram. In quo quidem diuturna certè, parumq; vtili meditatione retexendo, hærendum mihi diutius fuit quàm vnquam cogitassem, vt quasi scopulum Sisyphium toto fermè septennio effractis penè viribus voluerem. Quæ tamen à me dicta, nolim à quoquam sic accipi, ac si quas in studijs ærumnas pertuli, tam molestè ferre debeam: nihil enim est quod tanti faciam labores nescio quos, aut spontaneas illas molestias, quæ studiosos comitari solent: quàmquam tamen (vt id ingenuè ac liberè) dubius sim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inatè admodum & rusticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi Maximi beneficio (cuius munere ac dono sum id quod sum) recreari paululum cocepit ingenij mei languor: & ita hucusq; perueni, vt nunquam me poeniterit tantillis laboribus adeptam studiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitassem: non quòd ingenio me valere iactem (quod in me quàm sit exiguum, planè sentio) sed quòd mihi nasci contigerit tempore feliceiore, quo inciderim in præceptorem cordatissimum, multiplici rerum cognitione locupletem, & quod in maximis duco, cui meum studium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaq; cum excessi, quantum in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorumq; pomœria libero & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij satis: bibliothecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi concessum fuit: & eruditionis alicuius comparandæ instrumeta quam plurima perquisiui, eaq; auide arripui, quasi diuturnam sitim exple-re cupiens, vt ea mihi nota essent, quorum postea vsum aliquem, quanquam admodum mediocre, sum diligentia & studio consecutus. In his itaq; cum mihi viderer aliquantò implicatus, deq; multis multa consultarem, commo-dè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recens nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè Parisijs excusum, noueram à Philologis omnibus non minimum commendari. Quem cum de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobscura deprehenderem, in quibus hærebam diutius, & in multis nitendo ludans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberem, sciscitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionensi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaq; lingua non mediocriter versato, vnde mihi omnes nodi & scrupi dissolui posse. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, sed hoc maximè, vt fontem ipsum, si fieri posset, adirem, ex quo nimirum Emblemata quodque sumptum esse constaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri posset, enarrarem: id est, Alciati scripta alia, quò id præstarem commodius, sedulo & accuratè voluerem: vtq; ingenij vires periclitari paterer, meq; nihilo segnius

- exerce-

exercerem, cum
blemata scribit
non leuit
& consilij inop
coram, me
poperit. Qu
perigi auidit
si, alios pier
decoram: pe
præcipat
secutus mihi
Et quidem
vel auctoritate
amentio rum
pluris facio,
quam alij p
Quis igitur
quòd aliquo
cumq; vider
num esse d
que nisi a
Quòd hunc
commentat
libet ante
hementes
thica dicit
te popte
At vt illi
conatus fi
non esse p
coleribus
melior e
qui sum a
vnt in ob
vntaq; i
fugiam
sum apud
fco rem
comis
primu
ti, vt ver
manz are

exercerem, cum studia mihi alia grauiora non suppetere, ipsa omnia Emblemata scholijs & commentarijs illustrarem. Cuius viri consilio primum non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per aetatem certè tenellam & consilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu satis mihi sum conscius, me non secus atq; vrsinum fetum inconditum planè & informem peperisse. Quòd enim mihi hic auctor impensissimè placeret, cum summa perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratius & melius aperire mihi, alios plerosq; qui ad hoc argumentum tam plausibile facere videbantur, deuorauit: perque multas Philologiæ areas locupletissimas summa cum voluptate exspatiatus, ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuissem consecutus, nisi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuissem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti splendorem varietatemq; vel auctoris nomen clarissimum apud omnes, qui non sunt alieni à Musarum amœniorum choro, non gratissimus esse: cuius lepores & concinnitatem eo pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quam alijs penè innumerabilibus, qui quotidie manibus teri consueuerunt. Quis igitur mihi iure succenseat, aut paulò etiam iniquius frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualem-cunq; industriam & studium ab hoc genere scriptionis putauit vnquam alienum esse debere, quanquam non parum in eo esse difficultatis agnoscerem, quæ nisi ab homine & otio & literis abundante, vix solui posse videretur. Quòd si quis, vt sunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo labore à nobis absolutum, censeatq; id operis quibuslibet aut etiam Grammaticulis committi non minus quam mihi potuisse, vehementer errat. Quotus enim quisq; est (absit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ disciplinæ aut Physiologiæ ignarus, ne dicam historiciæ aut linguæ Græcæ prorsus inscius, qui vnum aut alterum Emblemata pro dignitate enarrarit? At vt isthæc missa faciam, quis nollet in eo explicando & illustrando libello conatus fuerit & industria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non potest non esse perobscurum & valdè ignotum, qui non plus ea de re quam cæci de coloribus iudicent. In quo si non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior elucescat, certè diligentia quadam obseruari nò obscure ab ijs potest, qui sunt æ qui rerum æstimatores. Id verò maximè, nisi fallor, perspicuum erit in obseruando fonte & origine cuiuscunq; Emblematis, in comparandis vt riusq; linguæ auctoribus, qui magnum videbantur adferre adiumentum ad singulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis ijs locis, qui sparsim apud Alciatum in scriptis alijs prolixissimis habeantur. Quæ cum dico, scio equidem quid mihi obijci hoc loco possit: quasi qui velim diligentiam ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò concedam ijs, qui in eo libello primum enarrando elaborarunt, suamq; nobis industriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modestius de me sentio, quam vt velim incidere in inimitiam arrogantia: susceptionem: sed vt aliorum ingeniorum sum candidus æstimator,

mator,

mator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me non falsa iactanti, mihi credatur. Ne enim dissimulare videar, scio ante annos octodecim. Sebalthianum Stockhamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata scripsisse, commentariola (sic enim appellat) familiariter admodum & studio facili concinnata: sed an tuerit auctoris mentem, & argumenti splendorem secutus, aliorum esto iudicium. Loquor de Tornesij Lugdunensis Typographi editione, non de alia quadam; quam ante aliquot annos adornauit Plantianus, hac nostra etate diligentissimus Typographus: ea enim aliquot accessionibus longè alia est quam prior: quod non erit obscurum ei, qui editionem vtramque conferre volet, at vel posterior, vt ut sit, ea est tamen, vt eruditorum oculis nõ satis digna videatur. Sed esto; scripsit Stockhamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attingit omnia: si quidem fortè diuinare non potuit quid in alijs auctor sibi vellet; ita quædam perobscura sunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio naratore sit opus ei, qui ea commodè velit explicare. Ad hæc, etiam si Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematum sententiam complexus sit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermisisse, quam ob causam nescio, nisi quod verissimum esse video quod vulgò dicitur: *Docti est etiam quadam ignorare*: vel, vt cum Poeta, *Non omnia possumus omnes*. Nihil enim moror Iesuitanæ familiæ sodalem aliquem, quem accipio ante annos sex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: sed tamen quædam, nõ omnia attingit: quamnam ob causam nescio, nec vt sciam sum admodum sollicitus: me tamen non fugit, si persecutus esset quod inceperat, aliorum quorundam industria ei fuisse vtendum, aut certè vigilias maximas eum impensurum in explanandis rebus tam varijs, tamq; ingeniosè ab ingeniosissimo Iureconsulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Iesuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnibus, cuiuscunque professionis & instituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud possim de me asserere, quam quòd ingenio penè nullo sim: & si quid sit, illud diligentia cupiam velim tribui potius quam acuminis aut dexteritati. At si ad iustam carminum tam lepidorum explicationem multa deesse obiecerit aliquis: dico, nihil esse quod omnibus numeris absolutum dici & perfectum possit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, consecutus, nullumq; vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui in hoc mihi possent esse commodiores, effugi, vt ipsam auctoris mentem elicerem: quam si nondum assecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus sum; vt eo nomine nostram qualemcunque diligentiam doctus non nimium morosis probatum iri confidam. Quam si gratam studiosis, vt vtilem spero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficiant profectò, vt qualiscunq; nostra industria excitetur ad eam commentationem non modò illustrandam, sed etiam locupletandam. Quid enim desperem studium eiusmodi gratum fore, cum res per se iucunda & fructuosa mirabiles amores

in ani-

in animis eorum, qui sunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poeta, Historicus, Philosophus, aut aliquis alius scriptor, si γράμματα insignioribus tanquam stellulis effulgeat & splendescat: quæ cum alicubi legantur, digito aut transverso calamo notari solent, ut memoriæ commodius insigantur, & citius occurrant, cum ijs opus erit. Atqui has sententias non passim, nec semper, nec ubiuis reperire est facile, cum nullum sit Emblemata, quod præter sententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quam antiquitatis cognitione. Adhæc γράμματα sunt interdum obscuriores, neq; omnibus peruiæ esse possunt: Emblemata aut subiectæ picturæ causa, aut carminis ἰρμυνεία, aut ἰπυρροφῆ, aliquam facilitatem habet, in qua possit animus conquiescere. Proinde non mirum videri debet, si hoc scribendi genus & Alciatio, & viris plerisque grauib; admodum placuerit, ut aliquid eiusmodi ludis eruditis consequi possent, quod studia grauiora dulci (ut ita dicam) lenimento resciceret. Id enim simile præstitere post Alciatum Gulielmus Perrierius Tholosas, qui Morosophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetrastichis conscripsit. Hinc pegma Costalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poësim egregiè & sollerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere summum se artificem præstitit: postremoq; omnium optimè post Alciatum, si quid mihi credendum sit, Ioannes Sambucus, & Adrianus Iunius, sua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingeniosius aut accuratius adinuentum, nihil diligentius elucubratum aut absolutum esse constat. Sed ut superior ætate præstitit: quem cum hoc in genere primas tenere dicam, & doctrinæ laude præstitit: quem cum hoc in genere primas tenere dicam, quòd quis suspicetur me non nihil famæ doctissimorum huius seculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxisse. Id verò studij genus nisi fuisset liberale censendum & docto homine dignum, noluisse ipsi profectò viri tantam industriam contulisse, aut bonas interdum horas collocasse in ijs, quæ nihili facienda esse duxissent. Sed de his iam satis.

Superest ut breuiter totam nostræ commèrationis rationem explicem, ijsque respondeam, quos ad ob tractandum citius quam imitandum paratos fore præsentio. In hac tota incunda ratione nihil magis obseruandum esse duxi, quam scrupos omnes & mæandros difficilliores, ut locos etiam obscuros enarrare, & Emblematum penè omnium originem ex suo fonte ductam reperere, postremoq; vsum cuiusq; loci & sententiæ facilem pro virili parte adijcere. Quàm verò perspicuè & commodè id à nobis tentatum sit, non dico perfectum, alij viderint; aliquid certè laboris & diligentia; obseruari non obscure potest, doctrinæ nullam mihi tribui darive laudem postulo: in quo tamen ab ijs, qui serio docti sunt, & literis politoribus exulti, facilius aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibusdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, sed, quod ait Comicus, nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc scriptorem legi, qui cuiuslibet in omni-

Consi-
& metho-
dus Com-
mentario-
rum Mi-
nois.

XLIV CLAVDII MINOIS EPISTOLA.

in omnibus satisfecerit. Nam in multis cura aut labor desideratur, in alijs ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latine proprietas: in alijs deniq; multorum auctorum lectio, aut historiarum cognitio: quasi verò virtutes hæc omnes singulæ in singulis tam facile deprehendi possent. Non enim me lateret in Virgilij poemate, Seruij Grammatici diligentis & accurati operam sæpenumerò desiderari: quemadmodum nec desunt, qui idem in Porphyrii & Acronis commentarijs in Horatium obseruent: sed certè hi mihi videntur molestissimi censores, qui cum nihil faciant, nulloq; se labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum scriptis conqueruntur. Non tamen vt mea qualicumque commentatione præiudicatum alicui velim, quasi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel castigari. A qua suspicione quantum abhorream, qui me propius agnouerunt, facile liberabunt: qui nihil aliud à doctis requiram, quam vt hæc minutias sua reprehensione, in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur: vt in ijs recognoscendis parem diligentiam atq; operam impertiant. Non enim nostros errores emendari feremus impatièter; neq; nos villo modo piguerit audire potiora suggerentem & meliora: vt nec molestum erit priorem sententiã commutare, si quid minus accuratè tractatum aut expensum à nobis quispiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum causa præuaricari, & ea docere, quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec sine exemplis nec rationibus me præstiturum intelligent, si modò adsit aliqua in iudicando equitas, cum nemini dubium sit, posteriores cogitationes meliores esse: & in monumentis veterum legamus, Hippocratem artis medicæ principem quædam à se non satis diligenter tradita, primum emendasse, ne ceteri etiam in idem impingerent. Idem factum à M. Tullio meminimus, qui cum Rhetorici libri, quos adolescens scripserat, non satis placerent, vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quam corrigere; scripsitq; accuratius libros alios Oratoris, quos tanti fieri à doctis agnoscimus. Sed & Fabius duos libros à se primum De arte dicendi scriptos, quod non satis probarentur, expunxit, & duodecim illos utilissimos nobis magno studiosorum omnium applausu dedit, in quibus videtur & priores emendasse, & perfectius aliquid reliquisse. Quod illis igitur tantis viris laudi datum est in suis retractandis, non debet nobis esse damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè interest, doctiores permulta scire, non tamen omnia. Itaque vt seueriorem omnem obiurgandi ansam præcludam, subinde Horatianum istud apud eum, qui sit reprehensurus, oppono, vt & seipsum norit, & errata mea me non deprecantem sustineat:

Si quid nouisti rectius istis,

Candidus imperti: si non, his utere mecum.

Lutetia, M. D. LXXX.

SYN.